

Uredništvo - uprava: Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 4001-4004
Mesečna naročnina 18 lit., za inostranstvo 31-50 lit.
Ček, rač., Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inzerate
Isključna pooblaščenka za domače in inozemske oglase: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

SLOVENE

SEPTEMBER-1943
2
ČETRTEK

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

Vivace attività aerea 8 velivoli nemici distrutti

Comando supremo bollettino di guerra 1194:
Aeroplani nemici hanno ieri bombardato Pisa, Pescara, Salerno, Cosenza e Catanzaro causando notevoli danni e numerosi vittime tra la popolazione civile; la caccia italo-tedesca ha abbattuto

quattro apparecchi, altri tre sono stati distrutti dalle batterie della difesa.
In un attacco aereo condotto dall'avversario nei pressi dell'isola di San Maura (Grecia) un velivolo si inabissava in mare colpito dal tiro delle artiglierie della Regia Marina.
Generale Ambrosio.

Živahno letalsko delovanje 8 sovražnih letal sestreljenih

Vrhovno poveljstvo, vojno poročilo št. 1194:
Sovražna letala so včeraj bombardirala Pisa, Pescara, Salerno, Cosenza in Catanzaro ter povzročila znatno škodo in številne žrtve med civilnim prebivalstvom; italijansko-nemški lovci so zbili 4 stroje,

nadaljnje tri pa je uničilo obrambno topništvo.
Pri letalskem napadu, ki ga je izvedel sovražnik blizu otoka San Maura (Grčija), je treščilo v morje eno letalo, zadeto od topništva kraljevske mornarice.
General Ambrosio.

Na vzhodu Sovjeti še vedno napadajo

Uspešni nemški protinapadi — Nad Berlinom in ostalimi predeli je bilo sestreljenih 55 bombnikov — Nemške sile so avgusta potopile 15 sovražnih ladij ter 70 trgovskih ladij s 377.000 tonami

Hitlerjev glavni stan, 1. sept. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:
Več sovražnih napadov proti postojankam romunskih čet ob kubanjskem mostišču je izpodeltelo.

Na bojnem področju zapadno od Misusa, zapadno od Harkova, na prostoru pri Brijskju in Sevsku ter zapadno od Vjazme so se izjalovili številni sovjetski napadi deloma v trdih bojih od moči do moči. Lastni protinapadi so potekali uspešno.

Na severnem odseku je potekel dan v splošnem miru. Sovjeti so včeraj izgubili 184 oklepnih voz.

Pred pristaniščem Jajskom ob Azovskem morju so lahke nemške pomorske enote potopile sovražno topničarke.

Na bojnem področju pri Izjumu se je v zadnjih tednih posebno odlikoval 40. oklepni zbor pod vodstvom generala oklepnega orožja Heritizija.

Daljnostrelne baterije vojne mornarice so streljale na oddelek sovražnih bojnih ladij pred angleško obalo in zanele na eni bojni enoti požar.

Preteklo noč je močan oddelek angleških letal ponovno napadel na področju velikega Berlina. Naši nočni lovci so s sodelovanjem protiletalskega topništva in žarometnih baterij razkropili oddelek sovražnih bombnikov, tako da sovražnik ni mogel izvesti nameravanega strnjene napada. V nekaterih mestnih okrajih in v okolici prestolnice so nastala deloma znatna razdejavanja.

Prebivalstvo je imelo neznatne izgube. Posamezna sovražna vznemirljiva letala so metala brez načrta bombe tudi na druge kraje državnega ozemlja. Letalske obrambne sile so po dosedanjih ugotovitvah sestrelile 47 angleških bombnikov, 8 nadaljnjih letal je izgubil sovražnik včeraj nad zasedenim zapadnim ozemljem.

Vojna mornarica in letalstvo sta potopila v mesecu avgustu 2 križarki, šest ruslcev, 1 podmornico, 1 ladjo za iskanje min in 5 hitrih čolnov ter poškodovali 1 bojno ladjo, 10 križark, 9 ruslcev, 5 hitrih čolnov in še 5 nadaljnjih enot vojne mornarice. V nadaljnjem je bilo uničenih 70 trgovskih ladij s skupno 377.000 tonami ter 4 prevozne jadrnice, 125 nadaljnjih ladij s skupno 580 tisoč tonami je bilo zadetih. Poškodbe dela zadetih bojnih in trgovskih ladij so

tako hude, da se lahko računa tudi z njihovo izgubo.

Berlin, 1. sept. as. Nemška uradna poročevalska agencija javlja, da je angleško letalstvo preteklo noč znova napadlo nemško prestolnico. Nemška letalska obramba je zadala napadalcem zelo hude izgube. Skupine angleških bombnikov so bile razpršene ter so morale večinoma zmetati svoje bombe kar na slepo. Uspešna protiletalska obramba je preprečila množični napad sovražnih bombnih skupin. Nad in pod oblaki so nastali siloviti letalski boji, v katerih je bilo sestreljenih mnogo sovražnih

Španija nadaljuje boj proti boljševizmu

Madrid, 1. septembra. s. Po starem običaju je španski zunanji minister odšel iz Madrida in za letni čas preselil svoj urad v San Sebastian. Tuja diplomatska zastopstva so se ravnala po njegovem zgledu in se preselila v navedeni kraj. Čeprav bi lahko rekli, da so s tem v Madridu nastopile diplomatske počitnice, se prestolnica vendar še vedno živo zanima in zasleduje vse vojne dogodke ter razvoj svetovne politike. Španski tisk se na noben način ne pusti zvesti po anglosaški propagandi in posebno vestno zasleduje vse »novice«, ki prihajajo z onstran Rokavskega preliva in Atlantskega oceana o doždevni zmedni na Iberskem polotoku. Toda javno mnenje pozna stvarni položaj in je docela prepričano, da je treba v italijanskih dogodkih gledati le pojav notranje politične dogodkov in da je italijanska vlada trdno odločena ne odjenjati in se ne dati vreti s tira po nobenem prevratniškem delovanju in da se vojna nadaljuje. Seveda špance najbolj skrbi in zanima komunistična nevarnost, ki grozi tudi Evropi, zato pa vestno zasledujejo tudi stališče Moskve do njenih zaveznikov. Za posebno vznemirljivo smatrajo dejstvo, da se Kremelj bori le za lastne cilje, da bi dobil v kremplje oblast

Tokio, 1. septembra. s. Glavni cesarski stan javlja, da je nasprotnik v bojih pri Salamu pustil na bojišču 3600 mrtvih. Japonsko letalstvo je nad Novo Georgijo in Novo Gvinejo od 30. julija do danes uničilo 358 ameriških letal.

Dr. Filov o zadnjih dneh kralja Borisa

Žalne zastave v Rimu in Budimpešti — Sožalna izjava italijanske vlade

Sofija, 1. sept. as. V zvezi s kratko, toda hudo boleznijo, ki je povzročila smrt Nj. Vel. kralja Borisa, si sovražna propaganda, ki se ne izogiblje tudi najbolj odlozih načinov za dosego svojega cilja, prizadeva s podkvanjem sumljivih dvomov. Včeraj popoldne je predsednik vlade Filov na posebej sklicanem sestanku bolgarskih častnikov podal naslednjo izjavo o bolezni umrlega vladarja: »Zdi se mi potrebno podati nekaj poročil o zadnjih dnevih življenja Nj. Vel. ter vam na kratko popisati, kako se je razvijala njegova bolezen. En teden pred boleznijo je kralj bival v svoji poletni rezidenzi Cankurje, 70 km od Sofije. Tamkaj je bil do 17. avgusta. Naslednji dan, v sredo, 18. avgusta, je naredil izlet na vrh Mussala. V četrtek, 19. avgusta, je prebil dan z nekim znancem v

Rimu, 1. septembra. as. Radi smrti kralja Borisa je predsednik vlade odredil, da morajo biti razobešene zastave na pol droga tri dni ter na dan pogreba, 3. t. m.

Poleg tega je predsedniku bolgarskega ministrskega sveta Filovu poslal tole brzojavko: »Vlada in italijanski narod sta s globokim sožaljem prejela vest o nenadni smrti Nj. Vel. kralja Borisa ter se pridružeta prijateljskemu in zavezniškemu narodu v žalosti. Prosim Vašo ekscelenco, naj sprejme izraze najgloblje sožalja kraljevi in kraljici. Hvala leži, če bi hoteli to občutje tolažiti Nj. Vel. kraljici Ivani ter kraljevski rodbini.«

Nj. ekse. Filov mu je odgovoril s naslednjo brzojavko: »Nj. Vel. kraljica in kraljevska rodbina sta bili močno ganjeni po Vašem sožalju ter mi naročili, naj Vaši ekscelenci izrazim njihovo hvalečnost. Sam pa Vas prosim, da bi hoteli sprejeti moja občutja ganjene hvalečnosti za sožalje, ki ga je Vaša ekscelenca izrekla v imenu italijanske vlade ter italijanskega naroda ob hudi izgubi, ki je zadela kraljestvo ter vsi bolgarski narod.«

Rim, 1. septembra. as. Notranji minister je ob smrti bolgarskega kralja Borisa poslal sožalje Nj. Vel. kraljici, Nj. Vel. cesarju ter Nj. kr. Vis. prestolonasledniku.

Saradžoglu obiskal italijanski paviljon v Smirni

Smirna, 1. sept. as. Predsednik turške vlade Saradžoglu je obiskal italijanski paviljon na velesimnu v Smirni. Spremljal ga je kr. italijanski konzul. Predsednik vlade je pokazal veliko zanimanje in zadovoljstvo nad paviljonom.

Nov poveljnik nemškega letalstva

Rim, 1. sept. as. Za naslednika pokoj. generala Jeschonneka je bil za načelnika vrhovnega poveljstva nemškega letalstva postavljen dosedajni poveljnik neke letalske armade general Günther Körner.

Neredi v Indiji

Bangkok, 1. sept. Iz indijske meje se je izvedelo, da so izbruhnili novi neredi v Bengaliji. Nad 30.000 demonstrantov je zaprl pot angleški konjenici po ulicah Kalkutte. Množica je bila razpršena, toda pozneje se je tako imenovana kolona lakote, ki jo tvorijo tisoči in tisoči oseb, ponovno zbrala in pri novem nasilnem posredovanju je bilo več mrtvih in ranjenih. (Hl Piccolo)

Poročila o Tihem morju — bluf

Bern, 1. sept. Kakor poroča dopisnik lista »Basler Nachrichten«, vlada trenutno v Londonu zelo napeto vzdušje. Pričakujejo se bližnji zavezniški koraki. Mnogi so prepričani, da govornice uradnega quebeškega poročila o vojni v Tihem morju ni drugega kakor bluf, za katerim se skrivajo drugi nameni.

Po londonskem javnem mnenju naj bi se kmalu tudi v Evropi zgodili važni dogodki. Ljudstvo to nujno zahteva in Churchill ne bo dobro sprejel, če se bo praznih rok vrnil v London. Delavske množice in majhno meščanstvo, ki imajo največje žrtve, bi bile razočarane, če bi se ne uresničilo drugo bojišče. Nekateri drugi pa so pesimisti in pravijo, da je konferenca v Quebecu zelo hrupna, rodila pa se je samo miška.

Nabor Rusov in Ukrajincev v Romuniji

Bukarešta, 1. septembra. as. Po sporazumu med romunsko in nemško vlado se je včeraj začelo v Romuniji rekrutiranje ruskih in ukrajinskih emigrantov, ki imajo Nansenov potni list, nadalje članov ruskih in ukrajinskih manjšin, ki se nahajajo na romunskem ozemlju, kakor tudi bivših častnikov in podčastnikov ter vojakov bele armade generalov Denekina in Wrangela, ki se nahajajo v pokrajinah, katere so sedaj pod romunsko državno upravo. Omenjeni vojski se rekrutirajo za nemške oborožene sile, nabore pa opravljajo romunska sibila središča.

Ibn Saud ne pojde na vsearabsko konferenco

Ankara, 1. sept. as. V Kairo je prišel transjordanski ministri predsednik Tevlik paš. Udeležil se bo razgovorov pred vsearabskim kongresom. Egipčanski tisk obžaluje, da se Saudova Arabija ne udeležiti tega kongresa, kajti s tem je Ibn Saud občutno zmanjšal pomen kongresa.

Zavestno varanje

Stockholm, 1. sept. Vojaški kritik lista »Stockholms Tidningen«, polkovnik Bratt, piše: Če vztrajamo, da to, kar se je zgodilo med drugim v Hamburgu, Milanu in Berlinu, ni teroristično bombardiranje civilnega prebivalstva, skušajo varati sami sebe in druge. (Hl Piccolo)

Majski obiskal Edena

Lizbona, 1. sept. as. Britanski zunanji minister Eden je sprejel sovjetskega političnega podkomisarja Majskega. V pristojnih krogih menijo, da sta se pogovarjala o skiepih v Quebecu in o možnosti sestanka med predstavniki Velike Britanije, Združenih držav in Sovjetske Rusije.

Načrt za ameriški imperializem

Stockholm, 1. sept. »Dagens Niheter« objavlja dopis iz New Yorka, v katerem objasnjuje podrobnosti načrtov senatorja Kellanda, katere misli ta senator predloži v septembru vodstvu republikanske stranke za rešitev poveljnih vprašanj.

Cilj tega načrta je varnost Amerike, ki izhaja iz varnosti takozvanih petih zont. Prvo cono tvorijo države, ki so bile zasedene in reorganizirane. Združene države, Anglija, Rusija in Kitajska naj upravlja te države.

Drugo cono predstavlja sporazum o medsebojni pomoči štirih velikih zavezniških narodov za skupen obrambni ali napadalni nastop proti vsaki državi, ki bi ogrožala mir. Tretja cona predvideva obrambno zavezništvo med Združenimi državami in Anglijo. Četrta cona se tiče zavezništva med vsemi ameriškiimi državami s Kanado za soliden nastop proti vsaki državi, ki bi skušala vdreti

na ameriško zemljo. Peta Kellandova »zona« je čisto posebna in se popolnoma razlikuje od Willkiejevega programa. Cilj teh petih con je z eno besedo ameriški imperializem. Če pa bi bile prve štiri cone neizvedljive, bi si Združene države ustvarile mornarico in letalstvo, ki bi lahko nastopilo proti morebitnemu sovražnemu svetu. In tu pride v poštev najvažnejša točka, kajti po tem morajo postati otoki v Tihem morju ameriška last. Tihomorje mora biti »ameriško morje«.

»Obrniti pa se moramo tudi proti Atlantskemu morju« — pravi Kelland v svojem predlogu — »in si s pogodbami ali z vojaškimi zasedbami osvojiti tiste predele, ki se nam zde potrebni za našo varnost. Združene države morajo zasedati tudi Dakar in Casablanca, imeti morajo oporišča na Islandiji, v Bermudih, v Karibskem morju ter v drugih krajih.« (L'Avvenire d'Italia).

Sovjeti - največji problem za zaveznike

Bern, 1. septembra. as. Iz Londona poročajo o nekem »Timesovem« članku, ki ponovno ponavlja, da bi bil zaželen sestanek med voditelji treh veleil, oziroma se bolje, ustanovitev odbora za trajne posvete med tremi veleilami. Iz teh pripomb ter iz velike napetosti, s katero zasledujejo pogovore z Majskim, ki so se začeli v Londonu, prihaja vtis, da je trenutno za zaveznike Rusija največji problem. V ostalem pa »Times« naglaš temeljno resnico, da javnost včasih pozablja, da nobena politika ne bo mogla nikdar upogniti Nemčije in da se to še dolgo ne bo moglo zgoditi brez odkritega sodelovanja z Rusijo. Zato je glavno vprašanje, ki ga morajo obravnavati, vprašanje odnošajev med Sovjeti in zavezniiki. To je največje vprašanje, ki ga Združeni narodi morajo za vsako ceno rešiti, če se hočejo izogniti nevarnosti, da bi po vojni izgubili sadove svojih bojev.

Stockholm, 1. sept. as. Londonski poročevalec lista »Svenska Dagbladet« piše, da sta se vedno neznana kraj in čas angleško-rusko-ameriške konference, o kateri se toliko govori te dni, tako da niti ni še mogoče govoriti o gotovostjo reči, ali bo do konference sploh prišlo. Domneva se le, da se bo Eden, ki se je vrnil v London, pogovoril o podrobnostih tega morebitnega sestanka z Majskim, preden bo ta spet zapustil Anglijo. Verjetno je nadalje, da bo Anglijo zastopal na konferenci Eden, Rusijo Molotov, medtem ko ni bilo doslej imenovano nobeno ameriško ime. List »News Chronicle« tolaži javnost: da bo ta konferenca, če se bo sestala, pomenila uvod v kasnejši sestanek med Churchillom, Rooseveltom

in Stalinom. Do sedaj Stalin še vedno odklanja vsa vabila, da bi se osebno sestel z Rooseveltom in Churchillom.

»Times«, ki piše danes o ponovni kampanji za drugo bojišče v sovjetskih listih, označuje to kampanjo za »velike psihološko napake«, češ da se strategija ne sme voditi na temelju ljudskih razprav in da ni zanesljivejša načina za sejanje razdora med zavezniiki kakor če se primerja pomen njihovih posameznih doprinosa k borbi. List piše nadalje, da je sporazum med zavezniiki v evropski vojni še vedno odprt vprašanje, kar da je mogoče reči tudi glede soglasja o mirovnih načrtih.

Izredni komisar za »Luce«

Rim, 1. sept. as. S Kraljevskim dekretom z dne 30. avgusta je bil imenovan vitez velikega križa plemeniti dr. Giuseppe Saluppo, opolnomočeni državni ministri, za izrednega komisarja narodnega zavoda »Luce« z vsemi pooblastili, pripadajočimi predsedniku ter upravniemu odboru omenjene ustanove.

Bolgarija nima nikakih zahtev do Turčije

Carigrad, 1. sept. V Turčiji je naredil zelo ugoden vtis pogovor, ki ga je dovolil bolgarski ministri predsednik zastopniku lista »Tasvir Etkarc, Filov je ponovno potrdil, da Bolgarija nima nikakih ozemeljskih zahtev do Turčije, s katero hoče še v naprej obdržati prisrčne odnose prijateljstva in dobrega sosedsstva. (Hl Piccolo)

Churchill priznava neskladja med zavezniiki Brezuspešna prizadevanja za sestanke s Stalinom - Napoved o sestanku zunanjih ministrov Združenih držav in Rusije

Buenos Aires, 1. sept. as. V svojem govoru, ki ga je imel včeraj v Quebecu, je Churchill najprej poglavo pozdravil Kanado, nato pa omenil toplobo o prijateljstvu in medsebojni pomoči med Rusijo in Veliko Britanijo. Potrdil je, da so Angličani odločili storiti vse, kar je v njihovih močeh, da bi izpolnili dolžila te pogodbe. Rekel je, da si predsednik Roosevelt in on ne želita nič drugega kakor izposlovati sestanek s Stalinom. Ako se ta želja doslej ni izpolnila, pa se gotovo ni zgodilo zaradi tega, ker tega ne bi poskusili s vso našo najboljšo voljo, pač pa se nismo mogli ogniti številnim oviram, ki jih takšna dolga potovanja predstavljajo. Do sestanka se ni prišlo, ker je Stalin prevzel neposredno poveljstvo nad svojimi vojskami in zato trenutno ni mogel zapustiti bojišča, kjer vodi življensko važne vojne nastope, pomembne ne le za Rusijo, temveč tudi za skupno stvar vseh zavezniških narodov. Na vsak način pa za Rusijo ne bi bilo primerno, da bi sodelovala v Quebecu, kjer so se razgovori v glavnem tikali ojačenja vojne proti Japonski, s katero ima Sovjetska zveza nenapadno pogodbo za dobo pet let. Potem je Churchill zatrjal, da bosta z Rooseveltom še naprej vztrajala in se trudila za sestanek s Stalinom, medtem pa se zdi, da je najpotrebnejši in najnujnejši sestanek vseh treh zunanjih ministrov, angleškega,

ameriškega in ruskega, oziroma njihovih odgovornih predstavnikov, ki bodo obravnavali ne le razna tehtna vprašanja glede bodočih sporazumov za varnost sveta, pač pa razpravljali tudi o stvareh, v katerih lahko odločajo poglavarji vlad.

Churchill je nato prešel na vprašanje drugega bojišča v zahodni Franciji in izjavil, da vsi lahko vidijo, kako željno pričakuje svet ta napad. Čisto naravno je, da Rusi, ki nosijo glavno težo nemških udarcev, zahtevajo nemudoma izvedbo te naloge, a mi ne zametavamo njihovih zahtev, kakor jih nismo zametavali nikoli. Churchill je potem zatrjal, da v duhu vidi oni dan, ko bodo britanske in ameriške vojske z velikansko silo udarile čez Rokavski preliv. Ne more reči, kdaj se bo to zgodilo, toda kadar bo ta udarec padel, takrat bo resen. Napovedal je, da bodo postali bombni napadi na Nemčijo še hujsi. Rekel je tudi, da je Balkan v plamenih posebno zaradi dogodkov na ruskem bojišču, nato pa poudarja, da so večino razgovorov v Quebecu posvetili ojačenemu nadaljevanju vojne proti Japonski. Glavno odgovornost na tem bojišču ima Velika Britanija in v Indiji in v Indijskem oceanu. Ob koncu svojega govora je Churchill izjavil, da so v zvezi ugodnim okoliščinam prazna in nekoristna vsa ugibanja o koncu vojne in poudaril, da bodo zavezniiki še naprej napenjali vse svoje sile, dokler bo to potrebno.

Srečanje z »rabutarjem«

Tega se zavedam, da ne bo rabutanja konec, pa četudi bi vsak dan bral v dnevnih o škodi in krivici, ki je delajo vrtni tati malim gospodjem. Ampak enega sem le ukrotiti, zgodilo pa se je takole. V dvorani sem cepil drva, ko mi pride ves preplašen in ogorčen otrok povedat, da je tat na jablani. Pohitet sem na dve mesta in ga zasadi pri prepevanem dejanju. Kakor matka se je pognal z drevesa ter pohitel proti ograji, da bi jo preskočil. Tokrat pa ni mel sreče. Zgrabil sem ga za nogo in ga ves logoten vodil na »zasliševanje«, kar v kuhinjo seveda.

Ko sem kričal nani, me je ravno dušno gledal in zlagal na mizo zelene sadeže. Imel jih je polne lep in tudi za srajco jih je spravil kar lepo število. »Nepridiprav, tako le kradeš, namesto da bi delal in si pošteno služil svoj kruh. Mar bi prosil, pa bi ti dal...«

»Saj sem zvonil, pa ste me spodili!« To si je kajpada izmislil, zakaj zasliševanje je ugotovilo, da se fant še nikoli ni oglašil »legatno« pri hiši.

V dlaneh me je srbelo, da bi mu jih maloli po izročilu vinogorskih kani. Toda bledolčni fant mi je ravno dušno odgovarjal, da je bil lačen, pa da ni maral prositi, ker je vnaprej vedel, da ne bi ničesar opravil. Druščina otrok je radovedno strmela in čakala, kaj se bo zgodilo. Začel sem znova s pridigo o zasebni lastnini, o škodi, ki jo dela ljudem, ki negujejo sadno drevje pa o nevarnosti, ki ga bo prej ko slej zadelo, če se ne bo odvil krasti.

Francu Kramariču v spomin

Za obletnico nasilne smrti kaplana Kramariča smo prejeli od Ločanov več spominskih dopisov. Zaradi pomanjkanja prostora objavljamo samo naslednjega:

V noči od drugega na tretji september bo minilo leto dni, ko se sredi noči za goreli kresovi tam v tihih dolin pod Snežnikom. Padli so težki udarci sekire na kaplanijska vrata, trenutek nato pa so za razbitimi vrati strahotno odjeknili streli. Dragi gospod Kramarič je obelzel s prestreljenim srcem in s čudovitim smehljajem na ustnicah. Naslednji dan je dolina pod Snežnikom zajokala, gozdovi okrog nje so zajecali. V zvoniku starotrske cerkve je zaviljala črna zastava, cerkev se je odela v črnilo in dobri gospod župnik se je ob grobu razjokal kakor otrok. Potem je slovesno izjavil: zato so ga ubili, ker je bil najboljši. Da, zato so Vas ubili, ker ste bili najboljši. — Bog si ga vidi, zakaj mora biti tako, da se pišejo smrtni obsodbe slovenskim dušnim pastirjem!

Pred šestimi leti ste prišli v Loško dolino in nam prinesli pozdrave z belokranjskih brezovih loz, ki so vam bile vse do zadnjega tako pri srcu. Pred šestimi leti ste prišli, tiho in skromno, da smo komaj vedeli za Vas. Že ste prišli za delo. Šest let ste oznanjevali evangelij, pridno ste delali; bili ste voditelj deklek Marjane družbe, voditelj Katoliške akcije in kolikor vam je še ostalo časa, ste ga porabili za naše otroke, ki so bridko žalovali ob vašem prezgodnjem grobu. Šest let ste delali, kakor mravlja od ranega jutra do pozne noči in za vse to nesebično delo si niste zaslužili drugega kot vsakdanji kruh.

O, dolina pod Snežnikom, nekdanj tako lepa in čista kot sneg na njegovem vrhu, zakaj so te umazali s krvjo? Ali ne vidiš, da joka Jezus nad teboj, tako kot je svoj čas jokel nad Jeruzalemom? Ali je bilo res potrebno, da se je telo tega dobrega, kakor angel čistega Kramariča zgrudilo pod revolverjskimi streli, ki jih je namerila vanj roka brata Slovenca prav tu v Loški dolini? — Da, potrebno je bilo, zakaj z njegovo smrtjo so se mnogim odprle oči. Tista vdanost, ki je odsevala z njegovega mrtvega obraza, tisti skrivnostni nasmeji, ki mu je obkrožal ustnice, je pokazal mnogim pot k resnici in v svojih sreli so skesano priznali: tako umirajo pravični, zakaj nikdar in nikoli se nismo videli tolike spokojnosti na mrtvem obrazu...

Tudi mi, ki smo takrat samo strmeli in nismo razumeli tistega prečudnega smehljaja, ga danes razumemo. Veseli ste bili, da so mnogi spregledali, čeprav ste pri tem štrvali svoje mlado življenje. Oddahnili ste se, ko ste zrl v dolino solza in videli, kako se mehčajo jeklena srca. Kako silijo solze v oči vašem Ločanom. Kakor otroci so stali ob vašem mrtvaškem odru, nič mrkega, nič trdnega ni bilo na njih. To, kar niste mogli doseči v šestih letih z besedo, ste dosegli v eni sami noči.

Marica Cizerlj-Strnadova:

Prva avtomobilsko vožnja strica Baláža

(Resnična povest iz »Lukove dežele«)

Cesar je bil stric Baláža v tistih časih, ko se ceste ni kvarila »elektrika«. Tako namreč pravi narod v »Lukovi deželi«: »da danes avtomobil ali pa tudi »motovile«.

Studentarja smo se v počitnicah radi zbirali okoli starega očanca ter mu razlagali razne tehnične izraze in tuje besede, a on je trdovratno ostal pri svoji »elektriki« ter pogozil s pestjo vsakemu, mimodrečemu avtomobilu. Ko smo ga vprašali po izvornem njegovega lutelega sovrastva napram vsakovrstnim elektrikom, nas je divje pogledal in začel pripovedovati, da je bil kot cesar od njih kamnan kakor sv. Stefan. S blatom »ostrafotkan«, v prah in smrad ogrnjen, čeprav se je vsakikrat postavil na skrajni rob ceste, čim je opazil da brni tak motovil po cesti proti njemu. »Toda kaj bi to! To bi človek se vse skupaj pozrl, ampak prve elektrike, ki sem se z njo vozil, nikdar ne pozabim, pa najš živim do sodnega dne«, je izustil z grenkobo in stisnjenih pesti, rjavo pljunil v velikem loču daleč od sebe ter začel: »Veste, deca, to je bilo tako: Zjutraj sem zgodaj vstal, pa ne po vaši počitniški uri, ki vam kaže zgodaj, ko se sonce skoz okno sije. Pa tudi ob osmih zjutraj po vaši šolski uri ni zgodaj, ampak zgodaj je pri nas na kmetih, ko se še mežnar ni obesil, da bi jutrnice zazvonil. Toda kaj vas to briga, mladi »bukeži«... Vstal sem torej, moja Mica mi je hitro

To sem dobro vedel, da ne bi ničesar opravil, če bi mu začel navijati ušesa. Tati bi se branil in mi skušal vrtniti. Toda boriti se z njim, ki je za polovico šibkejši, se mi je zdelo neprimerno. Spet sem poskušal zlepa:

Obrnil je glavo in gledal v tla. Tedaj sem zakričal nanj še enkrat in ponovil isto vprašanje. S težavo je odprl usta in zamrmral besedico: »Ne.«

»Vidiš, vsako mora delati in si z delom zaslužiti kruh. Tati jabolka so prav-

Slovenčeva športna posvetovalnica

Kako je bilo na mednarodnih plavalnih tekmah v Zagrebu? Kakor smo pričakovali, so zmagali Hrvati. Dosegli so 43 točk, Slovaki pa samo 27. Šest plavalnih panog je bilo na sporedu in Hrvati so odnesli pet zmag. Tudi tokrat je bil najboljši Miloslav. Dosegel je naslednje čase: 100 m prosto 1:01,2 min., 100 m hrbtno 1:14,2 min. (tu pa je bil zaradi nepravilnega obraza diskvalificiran), 400 m prosto 5:15,2 min. Edino zmago v plavanju so dosegli slovaški gostje na 200 m prsno: Gebhard 3:05,4 min. V waterpolu so zmagali Hrvati s 6:4. Sodil je mr. Boris Praunspurger. (B. P.)

Koliko Haeggovih rekordov je že padlo? Doslej samo dva: v teku na 1 miljo in na 1500 m. Oba je postavil šved Anderson. S tem seveda še ni rečeno, da je bil Haegg premagan, ker se ni mogel udeležiti tekmovanja. Povsem možno je, da bo spet izboljšal čase in postavil nove rekorde, ko se bo vrnil z gostovanja ter tekmoval z Andersonom, ki je med tem izredno dobro napredoval. (J. H.)

Hitrost padalca. Radi bi zvedeli kaj točnejšega o skokih s padali in o sunku pri doskoku na zemljo. Pri prostem padu odnosno skoku z letala znaša začetna hitrost približno 50 m na sekundo. Trajanje prostega padanja znaša pri padalcih, ki skačejo z višine 7 do 8 tisoč m čez dve minuti. Padalo odprejo le po tem, ko se približajo zemlji. S tem se hitrost padanja znatno ublaži, ne vključuje pa vsake nevarnosti. Strokovnjaki trdijo, da je sila doskoka enaka telovadskemu skoku v globino z višine 3 do 4 m. Računati pa je treba s tem, da so padalci prav posebno utrjeni in izurjeni za prožno doskakanje, ki zahteva posebno tehniko. (S. J.)

Pripravljalne vaje za lahkotletske mete. V veseljem se bavite s zvanjem krogle in kama. Čutite pa, da so postali prsti preveč ohlapni, mišice na rokah pa preveč raztegnjene. Kakšne vaje naj bi gojili, da bi si okrepili dlani? Da bi si okrepili prste na rokah, dlani in zapetije, priporočam nekaj tednov rednega dela po dve uri na dan s sekuro ali lopato. Delo naj bo težko (n. pr. razbijanje klad ali obračanje zemlje), uporabiš orodja pa naj bo pri tem delu nekoliko debelejšje kot navadno. (T. K.)

Reševalno plavanje. Slišali ste, da zahtevajo pri izpitih iz reševanja iz vode tudi pla-

tako moja kot je tvoje vse tisto, kar nosiš na sebi in kar imaš spravljeno doma. Kaj bi napravil ti s tujim fantišem, če bi ga zalotil, ko se je splazil skozi okno in ti kradel iz predalov?

Fant je molčal in gledal v tla.

»Saj ni treba, da mi odgovorjaš; sam vem, kako bi ravnal ti s njim. Ampak glej, so tudi pošten in dobri ljudje na svetu.«

Dal sem mu tri jabolka in mu naročil, naj v petek pozvonijo, če ga bo spet prišla skušnjava. Zena mu je odrezala še tene kos kruha — kar pa se mi je zdelo, resnici na ljubo povedano, preveč. Toda ženske so mehkejšega srca.

vanje v navadni obleki. Koliko znaša dolžina proge in kakšna obleka je predpisana? Natučne predpise o reševalnem plavanju boste našli v posebni knjižici, ki jo je izdala Galisla zveza. Med drugim je tam tudi zapisano, da mora kandidat za reševalca iz vode preplavati običlen 500 m v stoječi vodi ali 600 m v tekoči. Na sebi mora imeti hlače, srajco in čevlje. Takoj za tem se mora v 2 do 3 m globoki vodi sleči in sežuti. Pri tem se ne sme opirati za rob plavalnega bazena ali za obrežje. Poskusite, pa se boste prepričali, da je naloga težavnejša kot se zdi. (M. S.)

Navodila za športno udejstvovanje

Zaupnik CONI-ja sporoča: Za športne prireditve veljajo naslednja navodila: a) za treninge v zaprtih športnih prostorih ni potrebno posebno dovoljenje; društvo, ki prireja treninge, je odgovorno za red, za kar morajo skrbeti funkcionarji, da ne bi prišlo do javnih neredov;

b) za prireditve na igriščih, pristopnih javnosti, mora društvo javiti prireditve zaupniku CONI-ja vsaj 4 dni prej s potrdilom pristojne zveze ali športnega komisarja; istovrstno mora biti poslana zaupniku CONI-ja prošnja v treh izvodih, naslovljena na Kr. kvesturo, v kateri se prosi za dovoljenje prireditve; v prošnji mora biti točno naveden kraj, dan in ura nastopa;

c) določila, navedena pod b) veljajo tudi za neoficijne tekme (n. pr. prijateljske nogometne tekme, medkulski itd.);

d) za športne prireditve, ki bodo v zaprtih prostorih, veljajo prav tako določila pod točko b);

e) društva, ki prirejajo športne prireditve, morajo skrbeti, da bodo na tekmovališču samo tekmovalci, za gledalce pa morajo odrediti poseben prostor; prav tako bodo morali prireditelji skrbeti, da ne bo prišlo do kakršnega koli incidenta, ki bi motil potek tekmovanja;

f) opozarja se, da mora biti vedenje gledalcev povsem dostojno in disciplinirano; čim bi prišlo do prestopkov s strani gledalcev, bodo merodajne oblasti nastopile proti krivcem.

Vremenska napoved. 2. sept. (četrtek): zjutraj gosta megla, ali oblačno, nato pa pretežno jasno, v popoldanskem urah za krajši čas pooblačitev in ponekod bo nekaj dežja.

3. septembra (petek): isto.

Volnene nogavice iz morja ali uporaba rib

Dandanašnji cenimo ribe že zmeraj v prvi vrsti zaradi mesa, čeprav je uporaba rib tako množična, da koristijo kot surovina na več področjih gospodarskega življenja in sicer predvsem s tem, kar smo prej brezbržno zavrgli med odpadke. V prvi vrsti ribah je pa mnogo odpadkov. V Nemčiji so v poslednjem letu pred vojno nalovili 675 milijonov kilogramov morskih rib in samo 2 tretjini te množine so uporabili za prehrano, a 225 milijonov kilogramov so tehtali odpadki, kar je toliko kot 15 tisoč tovornih vagonov. Prejemo te odpadke vrgli proč, krmlili smo z njimi domače živali, ali smo uporabljali posušene in zmlete ribje odpadke kot gnojilo. Zdaj pa znamo ribje odpadke bolj uporabljati. Do poslednje koščice in plavuti je vse izkoriščeno. Lajku se niti ne sanja ne, kakšne dragocene snovi so skrivane v ribah. V mesu so beljakovine in vitamini. Glave, koščice, plavuti in repi vsebujejo apno, fosfor, maščobo in dušik. V črevesju so spet vitamini in maščobe.

Ribja moka, olje in lepilo

Najvažnejša in najbolj obsežna uporabljiva snov je še zmeraj ribja moka, ki jo proizvajajo iz glav, repov in plavuti, in ki je jako priljubljena za pisanje domačih živali. Če dandanašnji pristane v luki kakšna ribiška ladja, ima odpake že pripravljene na krovu. Odpadek brž odprejo v tvornice za ribjo moko, ki jih dobiš povsod v ribiških lukah. Ondi od-

padkom odvzamejo olje in jih nato z odpadki nemastnih rib posušijo in zmlejejo. Slaherno normalno leto proizvajajo tvornice za ribjo moko v Nemčiji 75.000 ton ribje moke in 9100 ton ribjega olja. Ribje olje uporabljajo v prvi vrsti za tehniške namene. Tako je v oljnatih barvah samo ribje olje. Na Norveškem pa se mnogo let cenijo slanikovo olje kot živilo. Ribje olje iz kitovih jeter je bilo znano kot zdravilo že mnogo prej preden je bilo dognano, da vsebuje dragocene vitamine. Prej je ribje olje vsak človek le nerad užival, a zdaj je tako predelano in očiščeno, da nima več tistega zoprnega okusa. Znano je, da proizvajajo iz glavnih in kožnih odpadkov izvrstno, svetlobarvno lepilo. Iz odpadkov nemastnih rib proizvajajo žolci podobno snov, ki jo uporabljajo kot žolico pri konzervah iz rib.

A tudi usnje, loščilo in vitamini ooseji

Važno poglavje zase so zdaj ribje kožice. Že med prvo svetovno vojno se je posrečilo utrošiti in predelavati ribje kožice. Zdaj izdelujejo iz njih prav fino usnje, ki ga uporabljajo za čevlje, ročne torbice, pasove, rokavice in za vezavo knjig. Na Danskem so celo to iznašli, da odpadke ribjega usnja vulkanizirajo in z njimi krpajo obročke koles.

Dognano je, da vsebuje 100 gramov ribjega mesa toliko vitaminov kot 80 gramov pomarančnega soka. Razen tega sta

Uradni razglasi

Uvedba okoliških nadzornikov protiletalske zaščite

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja:

Člen 1. Uvaja se okoliški nadzorniki protiletalske zaščite, ki so neposredno podrejeni pokrajinskemu inspektorju protiletalske zaščite.

Člen 2. Okoliški nadzorniki imenuje na predlog pokrajinskega inspektorja predsednik Pokrajinskega odbora za protiletalsko zaščito. Ti nadzorniki imajo značaj javnega uradnika za vse, kar spada k neposrednemu izvrševanju njim poverjenih nalog.

Člen 3. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Prodaja skute

Prehranjevalni zavod za Ljubljansko pokrajino sporoča, da bodo v mesecu septembru spodaj naštetih trgovin v živili prodajale za poskušnjo skuto proti žilvski nakazni, in sicer največ 250 gr na osebo.

V dokaz, da je stranka skuto prejela, bodo morale trdno pritiskati svoj žig na za to določenem prostoru na hrbtni strani prejemnikove žilvske nakaznice.

1. Menclinger Stefan, Šmartinska c. 10; 2. Marinko Jože, Ljubljana; 3. I. Buzzolini,

Iz športa

Trboveljski nogometaši so se spet dvakrat dobro odrezali. Gostovali so najprej v Mürtzschlagu, kjer so zmagali s 4:1, na povratku pa so se ustavili še v Gradcu, kjer so odpravili tamkajšnji športni klub s 4:2.

Dunajski Rapid v Mariboru. Okrog 3000 gledalcev je bilo preteklo nedeljo v Mariboru na tekmi med dunajskim in domačim Rapidom. Po lepi igri so zmagali Dunajčani s 3:0. Dan poprej so igrali z mariborskimi železničarji in jih odpravili z visokim izidom 7:1.

Medmestna nogometna tekma med Berlinom in Dunajem, ki so jo odigrali na Dunaju pred 60.000 gledalci, je prinesla zmago domačim z izidom 1:2.

Belgijec Peten je zmagal na turnirju v Grenobleu. Precej zanimanja je bilo za nastop Coheta proti Italijanu Garneru. Sreča je bila na strani slednjega, pa ga je spet zastavila, ko je igral s Petenom in podlegel z 1:6 in 2:6.

Odlični rumunski sprinter Moia je pretekel na lahkoletski prireditvi v Bredatu 200 m v 21,4 sek.

Gospodarstvo

Vpis v trgovinski register. V trgovinski register je bila vpisana zavarovalnica »Le Assicurazioni d'Italia«, katere centrala je v Rimu, glavno ravnanje pa v Ljubljani, Ulica 3. maja št. 11. Glavnicar rimske družbe znaša 15 milij. lir in se družba peča z vsemi stvarmi zavarovanja, razen z življenjskimi. Pri vpisu so bile odrejene tudi podrobnosti glede podpisovanja družbe, nekateri postopki vezani na podpis za stopnikov iz Rima, nekateri na podpis glavnega inšpektorja, nekateri na podpis generalnih agentov Jožefa in Serija Zotti.

Proizvodnja rž v Italiji. Lansko leto je znašalo število pridelavcev rž v Italiji 26.239 (leta 1941 25.329), dočim je z ržem posajena površina bila lani v primeri s prejšnjim letom zmanjšana za okoli 6.000 ha, pridelek pa od 8,6 na 8 milij. stotov, dočim je leta 1940 znašal 9,3 milij. stotov. Posajena površina je znašala lani 100.000 ha, dočim je znašala prejšnje leto okoli 168.000 ha.

Cene drv in oglja v sosednjih pokrajinah. Ministrstvo za kmetištvo in gozdarstvo je odredilo za julijske pokrajine naslednje cene drv in premoza za domačo porabo: Trieste drva 66, premog 175, Gorizia 55 in 100, Pola 60 in 165, Fiume 55 in 160 lir, vse za meterski stot.

Meddržavni sporazum o premoženjski ureditvi bivše jugoslovanske države. Ministrstvo za zunanje zadeve je objavilo v

v tem mesu še vitamina B in D. Iz ribjega mesa pa izdelujejo tudi beljakovine. Ribje beljakovine so izvrstni pripomoček za pecivo, ki si z njimi prihranimo na milijone kurjih jajc. Tekstilna industrija ceni ribje beljakovine kot sestavino sredstev za blago. Prav nova je uporaba ribjih beljakovin za ribjo volno. Če prevlečemo celulozne niti z ribjimi beljakovinami, dobimo niti, ki so volni jako podobne in uporabljajo za topla oblačila.

Tudi iz luskin izdelujejo to in ono. Slanikom, n. pr. odvzamejo luskinke, ki jih posušijo in predelajo za posrebitve okrasov za božična drevesca. Dalje na poseben način predelajo ribje luskinke, ki nastane iz njih jako lepo in dragoceno loščilo za avtomobile in se imenuje »ribje srebro«.

KULTURNI OBZORNIK

Povest slepega pisatelja o slepem dekletu

V Slovenčevi knjižnici zv. 59 je izšla povest italijanskega pisatelja Nina Salvaneschia »Sonce v seneci«. Takoj povem, da pogrešamo poleg prevajalčevega imena občutno tudi uvoda, ki naj bi nam po že hvalavredni navadi Slovenčeve knjižnice predstavil tudi pisatelja, kar bi imelo prav v tem primeru velik pomen: pisatelj Nino Salvaneschi je namreč slep ter je zato povest o slepem človeku pač dvakrat bolj zanimivo čtivo pa tudi izredno pomembno! V zbirki Naša knjiga je pri Ljudski knjigarni izšla pred kratkim njegova knjiga o Paganiniju in Chopinu, o kateri smo tedaj pisali, da nista prava življenjskega romana, temveč dve besedni simfoniji, zagrani kot na godalo na motiv njunega življenja. Tudi to knjigo je pisal Salvaneschi že kot slepec, ter je zanimivo, kako intenzivno doživlja — godbo in zvoke sploh. Pa tudi v povesti »Sonce v seneci« opazimo poudarke na godbi, kot nadomestilo, slepcu za vid.

Sonce v seneci je povest v treh delih o 23letni deklici Marini iz premožne družine Altieri v Abbazziji. Pisatelj nam pokaže v prvem delu družino v vsem družabnem aristokratskem brezskrbnem sijaju, le Marina sama je kakor tuja temu okolju ter si želi ljubezni v zatišju in godbi. Družina ni vedela,

Uradni razglasi

Ljubljana: 4. S. Jurčič, Palaca Slavija; 5. Marija Zorc, Bleiweisova 36; 6. Janež A. V., Ulica 3. maja; 7. Avsee S., Ljubljana, Bežigrad 13; 8. Anton Legat, Mikošičeva cesta 28; 9. Slamič Franc, Ljubljana; 10. M. Kovačič, Mikošičeva 32; 11. Pezdir Ivan, Gradišče; 12. Verbič Anton, Stritarjeva; 13. Železnikarska nabavilna zadruga, Ulica Škofje divizije.

Kršitve določb o zatemnitvi

od 21. do 27. avgusta: 1. Koželj Vera, Co sta Vitt. Emanuela 50; 2. Kuret Kristina por. Klopčič, Vošnjakova 4; Kulnič Alojzija por. Bukovnih, Malgajeva 4; 4. Kopina Pavla por. Erjavce, Malgajeva 8; 5. Kiesa Melanija por. Stojančič, Malgajeva 2; 6. Koder Frančiška por. Gruden, Jesenkova 10; 7. Jevšinek Marija por. Kahne, Medvedova 8; Močnik Frančiška, Gubčeva 1; 9. Škerjanc Ivan, Gosposvetska 28; Vider Hana por. Kovačič, Javornikova 3; 11. Malnarič Josipina por. Cemsar, Jesenkova 2; 12. Polak Emma por. Jervasek, Gosposvetska 28a; 13. Cesar Julijo, Jesenkova 2; 14. Kalin Marija por. Novak, Verdieva 6-11; 15. Salaj Ivana por. Kopas, Verdieva 8; 16. Glacunia Marija por. Barbarin, Verdieva 5-V.

rinskem uradnem listu dne 15. maja t. l., da je stopil v veljavo meddržavni sporazum o premoženjski ureditvi bivše jugoslovanske države, ki je bil podpisan v Berlinu dne 22. julija 1942. V smislu člena 21 pogodbe stopi pogodba v veljavo, ko je ratificirana od vseh držav podpisnic. Deponirane so bile ratifikacijske listine na Nemčijo 29. oktobra 1942, Madžarsko 13. januarja 1943, Bolgarijo 2. februarja 1943, Italijo 20. aprila 1943 in Hrvaško 21. aprila 1943. Pogodba je bila objavljena tudi še v Službenem listu za našo pokrajino z dne 31. marca 1943 št. 26.

Nova podjetja na Hrvaškem. Od 10. aprila 1941 do 31. marca 1943 je bilo na Hrvaškem ustanovljenih 2.358 novih gospodarskih podjetij, izbranih pa je bilo 1.654. Preseček novih vpisov nad izbrisih izkazujejo zadrge v tej dobi za 418, posredno trdijo za 295 in delniške družbe za 57, dočim izkazujejo zmanjšanje razne družbe za 147 podjetij. Vložena delniška glavnica se je povečala za 1.100 milijonov kun, tako da znaša skupna delniška glavnica vseh d. d. na Hrvaškem nad 5 milijard kun.

Bolgarska novopriključena ozemlja. Prilavalci bolgarskih na novo priključenih ozemelj so oporočeni planini direktur davkov in oddaja za leto 1943. Njih davčna dolžnost se znaša 50.000.000. 1. januarjem 1944.

Industrija v Bači in Banju. Na osnovi uradnih madžarskih podatkov iz leta 1941 je bilo v industriji Bače in Banje 29.528 industrijskih in obrtnih obratov zaposleno 50.213 oseb, t. j. na 1200 prebivalcev 48,9 t. j. največji odstotek, če izvajamo ljudimnošo. Prodnjalska vrednost je znašala 328.299.010 pengő.

Zoper zastupljenje z gobami

V kemičnem laboratoriju bavarske akademije znanosti v Münchenu preiskujejo gobe, ki uspevajo v srednji in zahodni Evropi in so znane kot najbolj strupene. Dognali so, da sta v gobah dva strupa: glavni in postranski. Postranski strup se v vročini 65 stopinj razkroji in ni več nevaren. Glavni strup, amanitin, so znanstveniki spremenili v kristale. Dvestotinka tega strupa umori miš v dveh do treh dneh. Amanitin je beljakovinst etrup in posledica zastupljenja z njim se pokažejo čez 10 do 12 ur. Znaki zastupljenja so: hitrejša bitje žile, cmedlečica, bruhanje in oteklina jeter. Čez tri dni pa oslabi srce, sapa pojema in nastopi smrt. Kot protistrup zoper to zastupljanje so najboljša injekcije z grozdnim sladkorjem.

Mrzlca in morfij

Za bolnika je izredno neprijeten občutek, ko ga začne tresti mrzlca. Zdravniki so poskušali to in ono, da bi odpravili ta pojav. Kakor poroča zdravnik F. Corelli, se je posrečilo dognati, da se z vbrzganjem morfija prepreči mrzlca, ne odpravi se pa vročina, ki je v bolzni tudi večkrat potrebna.

Najboljše je ovčje mleko

Raziskovali so kravje, ovčje in kozje mleko in so dognali, da vsebuje ovčje mleko največ maščob in beljakovin. Tudi v kozjem mleku je več maščob in beljakovin kot v kravjem. Ovčje mleko vsebuje 6,2 odst. maščob in 5,2 odst. beljakovin; kozje mleko ima 4 odst. maščob in 3,8 odst. beljakovin, a kravje le 3,4 odst. maščob in 3,5 odst. beljakovin.

DEVETDNEVNICA

Veliki fatimski čudeži pred četrto stoletje so prerodili Portugalsko in prerajajo svet.

Največja skrivnost tega prepoveda je gotovo v naročju Matere božje pastirke, naj radi in pogosto molijo rožni vence in po »čast bodi Očetu« med skrivnostmi vpleta v prošnje: »Moj Jezus odpusti nam naše grehe, obvaruj nas peklenškega ognja in privedi v nebesa vse duše, posebno te tiste, ki so najbolj potrebne tvojega usmiljenja.«

Tako je naročilo naše nebeske Matere vsem narodom. Prikazala se je v Fatimi samo iz skrbi zaradi toliko večje pogubljene duše, da jih reši. — K temu reševanju klič vse človeštvo tudi nas Slovence, ki smo pri Njej našli vedno toliko milosti, da jo kličemo Mater in Kraljico! — Naravnost nerazumljivo bi bilo torej stališče vernega Slovence, ki pravi, da mu je mar narod, da mu je mar za vero, ki govori o ljubezni, pa bi ne imel gorečnosti, ko gre za rešitev duš rodniških bratov. — Saj ne narekuje tej molitvi za rodne brate strah pred smrtjo, ampak ljubezen, skrb pred večno smrtjo duš tistih ljudi, ki so se omadeževali z zločin. Prizadeven, goreč mož, ki na duše svojih bližnjih misli, je gotovo najboljši in edini resnični prijatelj človeštva!

Ali niso vsi tisti, ki so se omadeževali s krvjo 18 duhovnikov, s krvjo Mravljevec, Pavšičev, Kikičev, Zupcev, s dveletnim otroki in tisoči drugimi, omadeževali s strašnim grehom bratomorilstva pred Bogom in pred ljudmi. — Morda žive danes sami v veliki dušni stiski, ker jim vest

očeta, da so se pustili zapeljati v zločine od brezbožnih zvodnikov, ki nočejo spoštovati ne človeških in ne božjih postav. —

Morda sami iščejo pomoč iz te dušne stiske!

In to najplemenitejšo pomoč, ki jo more zameriti le totalen brezbožnik, totalen sovražnik Boga, naj veren — naj pošten Slovenec odrefe! Če kdaj, tedaj bi sedaj ob devetdnevnici za rešitev rodniških bratov — ki se bo po vseh cerkvah ljubljanske škofije začela jutri, v petek — morali biti združeni vsi Slovenci, brez razlike, tudi tisti, katerim je namenjena. — Saj so to molitve za rešitev vseh grešnikov in za ustanovitev narodnega občestva pod Kristusovim žezlom, ki more po svoji Vsemogočnosti edini prav voditi in dodeljevati tudi narodom časne dobrote v obilnejši meri kot pa si jih more priboriti človek v svoji nemoči ali celo v svoji zlobi!

Kdo bo premostil vse te prepreke, ki so v teh časih po krivdi raznih človeških ideologij, razlajali med ljudmi? Morda človeška modrost? Morda strogi zakon? Saj jih imamo in še koliko in še kako strogih. Pa izgleda, da le malo pomagajo. —

Kristus nam je s svojim oznanilom, s svojo zavišeno žrtvijo vzgled, kajpiti! Zrtvuemo vsaj molitve!

Devetdnevnice naj bodo prav povsod! Žrtvuemo pogumno za njih uspeh vse svoje moči!

Božja fronta naj združi vse Slovence, da bomo hodili po pravi poti in se borili za svoje časne in večne dobrine po pravih načelih!

— Podobice s molitvijo za spreobrnjenje grešnikov, ki jo bomo molili ob devetdnevnici in ves mesec september, dobite po vseh župnih uradih ali v pisarni Odhoda petih prvih sobot, Sionikov dom, Poljanska cesta, Ljubljana.

— Mesečna rekolekcija ljubljanskih g. duhovnikov bo v Domu duhovnih vaj na prvi petek, 3. septembra. Popoldne od 4-5 skupna adoracija, nato premišljevanje in predavanje. Zbirališče v hišni kapelici. Vsi ljubljanski g. duhovniki vladno vabljeni. — Vodstvo.

— Na drž. klas. gimnaziji bodo izpiti v tem redu: a) sprejemni izpiti dne 29. septembra, b) nižji teč. izpiti dne 21. do 23. sept., c) višji teč. izpiti dne 23. do 28. septembra, d) privratni izpiti za osmošolce dne 17. do 21. septembra, za vse druge od 27. septembra dalje, e) vsi popravni izpiti (razen za 4. in 8. razred) od dne 27. septembra dalje. Začetek vsak dan ob 8. Natančni razpored bo v šolski veži od ponedeljka 6. septembra dalje. Vpisovanje bo a) za prvošolce dne 4. septembra od 8 dalje in v ravnateljevi pisarni, b) za vse druge razrede dne 2. septembra, c) za učence s tujih zavodov in zamudnike dne 5. septembra v ravnateljevi pisarni. — Ravnateljstvo.

— Hladnejše vreme. V ponedeljek se je živo srebro v toplomeru podnevi še visoko dvignilo in doseglo maksimum 26,20 C. Bilo je vroče. V torek je bilo še nekoliko hladnejše po dežju. Bilo je v torek dočena najvišja dnevna temperatura 22,20 C. V sredo jutranji minimum 11,9 C. Bilo je hladno in megleno. Barometer se je dvignil od 759 v torek jutraj v sredo na 761,3 mm. Ponoči od torika na sredo je deževalo in je padlo za 6,9 mm dežja. Mesečni vremenski pregled za avgust kaže kaj zanimive podatke. Bilo je v avgustu letos 9 deževnih dni in 81,3 mm dežja. Bilo je 11 dni izredno vročih, ko je znašal temperaturni maksimum nad 30 C. Najbolj vroč dan je bila nedelja, 22. avgusta, ko je toplomer dosegel vročinski rekord 34,5 stopinj. Vračunski najbolj vroči dnevi s vročim je imel avgust kar 23 vročih dni, ko je bila najvišja dnevna temperatura vedno nad 25 stopinj.

— Duhovne vaje za gospe in matere bodo v Lichenturnu od 12-16. septembra. Priključno tudi za zaprte duhovne vaje. Prijavit se na predstojništvo Lichenturnovega zavoda v Ljubljani.

— Drevo ob 7 bo v frančiškanski dvorani produkcije glasbene Matice, ki ga klamajo na šoli Glasbene Matice, ki ga vodi prof. Ošip Šest. Najprej je na sporedu 10 deklaracij, ki jih recitirajo posamezni gojenci oddelka. Sledi prizor 2. dejanja Čankarjevega Pohujšanja, prizor iz 5. dejanja Zupančičeve Veronike, prizor iz 2. dejanja Rostandovega Cyrana in celo 5. dejanje istega dela. Skerjancovo Ave Marijo poje ženski zbor za odrom. Podoben spored in vstopnice so na razpolago v knjižarni Glasbene Matice. Začetek točno ob 7.

— Vremenska opazovalnica v Trnovem. Zanimivo mesečno poročilo za avgust podaja vremenska opazovalnica v Trnovem. Dne 30. avgusta je bila najnižja jutranja temperatura +8,00 dne 21. avgusta pa najvišja +34 stopinj Celzija. Bilo je 8 jasnih in vedrih dni, 4 dnevi so bili oblačni, bilo

zadnji je uvečal tudi godalni kvartet. Iz dolge vrste učencev so po lepem podajanju posebno izstopali nekateri pianisti, tako zlasti Miklavčič Mirjam, pa tudi Rupnik Jana, Šporn Magda in Korzini Saša. Prav lepo se je uveljavil godalni kvartet, ki je po vigranosti, po čisti intonaciji in po splošni glasbeni interpretaciji nudil veliko več kot bi od takega šolskega združenja pričakovali. Na sporedu je bila lepa vrsta slovenskih skladb, to pred vsem Pavčičevih, pa tudi po tri Skerjanc in Miheličevih.

Letno poročilo šole Glasbene Matice za leto 1942-43 je izšlo v ličnem tisku ob sklepu šolskega leta. Poleg običajnih šolskih poročil in statistik, iz katerih med drugim izveemo, da je znašalo število učencev visoko število 640, je omembe vreden posebno uvodni članek ob priliki tisočega koncerta Koncertne poslovalnice Glasbene Matice; članek, ki ga je sestavil ravnatelj Karel Mahkota, je začen kulturni doprinos k pregledu in razvoju v zadnjih 20. letih, odkar poslovalnica obstoja. Iz njega izveemo statistične podrobnosti o obisku koncertov, o domačih in tujih zborih, orkestrih, manjših instrumentalnih združenjih, o raznovrstnih solističnih umetnikih, ki so nastopali pod okriljem poslovalnice, pa tudi sploh o pobudah, načrtih in zamislih, ki jih je poslovalnica dala za najrazličnejše prireditve. Za vsakega, ki zasleduje naše glasbeno in tudi splošno kulturno življenje, je članek velike vrednosti. M. T.

Letno poročilo šole Glasbene Matice za leto 1942-43 je izšlo v ličnem tisku ob sklepu šolskega leta. Poleg običajnih šolskih poročil in statistik, iz katerih med drugim izveemo, da je znašalo število učencev visoko število 640, je omembe vreden posebno uvodni članek ob priliki tisočega koncerta Koncertne poslovalnice Glasbene Matice; članek, ki ga je sestavil ravnatelj Karel Mahkota, je začen kulturni doprinos k pregledu in razvoju v zadnjih 20. letih, odkar poslovalnica obstoja. Iz njega izveemo statistične podrobnosti o obisku koncertov, o domačih in tujih zborih, orkestrih, manjših instrumentalnih združenjih, o raznovrstnih solističnih umetnikih, ki so nastopali pod okriljem poslovalnice, pa tudi sploh o pobudah, načrtih in zamislih, ki jih je poslovalnica dala za najrazličnejše prireditve. Za vsakega, ki zasleduje naše glasbeno in tudi splošno kulturno življenje, je članek velike vrednosti. M. T.

Letno poročilo šole Glasbene Matice za leto 1942-43 je izšlo v ličnem tisku ob sklepu šolskega leta. Poleg običajnih šolskih poročil in statistik, iz katerih med drugim izveemo, da je znašalo število učencev visoko število 640, je omembe vreden posebno uvodni članek ob priliki tisočega koncerta Koncertne poslovalnice Glasbene Matice; članek, ki ga je sestavil ravnatelj Karel Mahkota, je začen kulturni doprinos k pregledu in razvoju v zadnjih 20. letih, odkar poslovalnica obstoja. Iz njega izveemo statistične podrobnosti o obisku koncertov, o domačih in tujih zborih, orkestrih, manjših instrumentalnih združenjih, o raznovrstnih solističnih umetnikih, ki so nastopali pod okriljem poslovalnice, pa tudi sploh o pobudah, načrtih in zamislih, ki jih je poslovalnica dala za najrazličnejše prireditve. Za vsakega, ki zasleduje naše glasbeno in tudi splošno kulturno življenje, je članek velike vrednosti. M. T.

je dalje 23 vročih dni z nad +25 stopinjami, dozevnih dni v Trnovem 10, z meglo 21 dni, a točo 1 dan in z gromom 9 dni. V Trnovem je padlo do 76,7 mm dežja v 10 dneh meseca avgusta. V sredo so imeli Trnovčani prav hladno in megleno jutro. Zjutraj je toplomer dosegel le +9,6, v torek pa maksimum +22,4 stopinj Celzija.

— Živilski trg. Na Vodnikovem trgu je bilo življeno vrveje. Opaziti je, da se prihaja na trg manj stročja, visokega fižola, ki počasi dozoreva in ni več tako dober v strokih kakor pred tedni, ko se ni imel debelih žil. Gospodinja se zelo marljivo segala po kumarah, posebno po onih za vlaganje. Kupovalce so jih po maksimalnih cenah. Prihaja sezona za zeljaste glave. Zelje je letos splošno lepo pokazalo. Gosposica ga niso napolnile sliših hrušč v ročnici. Nek kmet se pripeljal voliček zeljnatih glav. Bilo so drobne, toda teške. Vedno več je napredaj domačih jabolk. Uvožena jabolka so prodajali branjevalci.

— Zdrženje šolnikov ljubljanske pokrajine sporoča: Informacijski tečaj za pripravo k profesoriskim izpitom se bodo začeli v petek, dne 3. septembra 1943, ob 10 v predavalnici inštituta za fiziko kraljeve univerze v Ljubljani.

— Ponavljalni tečaj iz vseh srednješolskih predmetov za zamudnike. Poučujejo gimnazijski profesorji. — Vpis dneвно od 9 do 11. Učnina nizka. Vedno večje. — Lichenturnov zavod. — Ambrojev trg.

— Učitelje se strojevalni tečaj (dnevni in večerni) se prične dne 2. 3. in 4. septembra. — Desetprstna učna metoda. — Največja moderna strojevalnica, raznovrstni pisalni stroji. — Učnina je zmerna. — Pusk je dopolnje, popoldne ali zvečer po želji obiskovalcev. — Ena ali dvomesečni tečaj je posebej priporočljiv tudi za dijake in študente. — Podrobne informacije in vse potrebne dokumente ter splošne pogoje dnevno daje ter spremlja prijava dnevnega Trgovskega učilišča. Christoffov učni zavod. Dobrobranska 15.

— Popravni, razredni in privratni izpiti so bodo vršili predvidoma konec meseca septembra. Zato je še čas, da se pripravijo dijaki in dijakinje za posebnosti pouk posameznih predmetov. — Posledna učna priprava tudi za višje razrede. — Ločene skupine po predmetih in razredih za vse šole. Odlična organizacija in vestno delo. Po- učujoče samo profesorji strokovnjaki. Učnina je zmerna. Vpisovanje dnevno do 3. septembra. Podrobne informacije dobite pri vodstvu: Specialne strokovne Instrukcije za srednje in mešanske šole, Kongresni trg št. 2. II. nadstropje. — Središče mestal!

— Seznanj davečnih osnov trgovin s steklom in porcelanom, trgovin z galanterijo, trgovin z železino in posodo, trgovskih agencij in komisij bodo razpisani dne 15. septembra. L. L. seznanj davečnih osnov trgovin z železino, blagom, prevoznih in speditorskih bodo po razpisu dne 19. septembra. L. L. v mestnem odpravniku v III. nadstropju magistratne hiše za vodnjakom.

Naznanila

RAPO. Četrtek, 2. septembra: 7.30 Laska glasba — 8. Napoved časa, poročila v italijanskem — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenskem — 12.45 Pesni in napovedi — 13. Napoved časa, poročila v italijanskem — 13.10 Poročila vrhovnega poveljstva v slovenskem — 13.25 Poročila v slovenskem — 13.30 Poročila vrhovnega poveljstva v slovenskem — 13.45 Poročila vrhovnega poveljstva v slovenskem — 13.50 Poročila vrhovnega poveljstva v slovenskem — 14.00 Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijon — 14.10 Laska glasba: Brase: Letalske akrobacije, Rucelone: Srce mi pravi, Sicilian: Scherzo, Marchetti: Srce bo govorilo, Bradi: Venček narodnih, Strauss: Poudariti zvoki, Martucci: Pesem, Bernard: Arabski ples — 15. Poročila v slovenskem — 17.30 Napoved časa, poročila v italijanskem — 18.30 Koncert vodi dirigent Barizica — 19.30 Poročila v slovenskem — 19.45 Operetna glasba — 20. Posebna oddaja za Sicilio — 20.30 Napoved časa, poročila v italijanskem — 20.45 Koncert vodi dirigent Simonetto: v odmoru pisana glasba — 22.05 Koncert mezosopranistke Elze Karlovec — 22.35 Znanstveni dnevi — 23. Poročila v italijanskem — 23.10 Koncert vodi dirigent Barizica. 23.10 Koncert vodi dirigent Barizica.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarič, Sv. Jaka, trg 9; mr. Hamor, Miklošičeva cesta 20, in mr. Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Iz Gorizije

Smrtina kosa. V začetku avgusta je v našem mestu umrla 43-letna Lejka Kristjančič, poročena Bajt, mati 3 otrok. Bila je doobražena, v preračun grob jo je spravila operacija, katere posledice je podlegla. Naj počiva v miru! Žalujemo družini toplo sozaje.

Smrtina nesreča na delu. 54-letni kmetijski delavec Miha Lapan je bil v toimenski okoliščini zapleten pri nekem kmetu in je po lestvi nekoliko nagibala, moč je izgubil ravnotežje in treščil na tla. Pri padcu je zadela za glavo ob kamen in se tako močno poškodoval, da je kmalu izdihnil. N. p. v m.l.

Mrtvega so našli. V domači hiši v Gargaro so pred dnevi našli mrtvega 54-letnega poselnika Viktorja Madona. Preiskovalna komisija, ki je bila poklicana na kraj nesreče, je ugotovila, da je Madona zadela srčna kapl Nagle, neprevideane smrti varuj nas, Gospod!

Padel iz vlaka in se ubil na skalah. V nedeljo, 22. avgusta popoldne, se je kopala družba mladih fantov iz Monfalcone v sošednem morskem kopališču Sistianna. Z večernim vlakom so se mladeniči vračali domov. Med njimi je bil tudi 16-letni Bruno Pisciutini, dijak stariši so zaposleni v Monfalcone. Slonel je brezskrbno na tleh, v krilu, ko je vlak, ki se navadno precej zavija in treso, zavil v predor v pobočju sluznane Grmado, so se vrata nenadoma odprla in nesrečni mladenič je padel na skale, ki štrle tam okoli. Sunkoviti padec je bil tako silen, da je fant obtežal na mestu mrtve.

Lisica v kurniku. Kmet Jože Filipič, doma v okoliščini Plezjo, je v zadnjem času na svojo veliko jezo opazil, da mu ponoči nekdo redi njegovo kurnik. Bil je prepričan, da gre za dolgostranske posteljnjakovce, katerim se človek line po njegovih rejenih petelinčkih. Hotel jih je zločiti in je sel na prežo. V njegovo razočaranje pa vse noč ni bilo nobene obiskovalca; ves trud in zaspan se je zjutraj hudoval sam nase, kajti prepričal se je, da njegova sled ni prava. Spremenil je svoj načrt in stopil k sosedu, od katerega si je izposodil skopece. Tega je drugi večer nastavljal in sel mirno počivati. Nenadoma ga je zbudil izreden šum in ropot, skoci je krivil in uroval, da pekelniški dirnatelj prihaja iz njegovega kurnika. Kot bi trenil je bil na leju mesta in v svoji veliki veselje našel med preplašeno perutnino košato lisico, ki se je bila ušla v skopece. Njegova nevolja zaradi izgubljenih piščancev je z lepo lisičo kožo prav v redu potolažena.

Velik požar. V prijazni vasiel Campolongo pod trgov Vipavo so imeli pred dobrim tednom razburljivo noč. Prijatelji mir polietne noči je nenadoma presekla prasket požarne ognja. Vnelo se je bilo na kozolec Ivana Cernetića. Ker je bilo na kozolecu in na sosednem hlevu polno krme in vse suho, se je ogenj zelo hitro širil in kmalu objel vse domaćino. Sosedom in donatcem se je pa kljub temu posrečilo rešiti živino, perilo in mnogo pohištva ter gospodarskega orodja. Škodo cenijo na preko sto tisoč lir.

S Spod. Stajerskega

Umrla sta v Mariboru 80-letni rentnik Blaž Klavžar in Terezija Rudolft, stara 62 let, danarica.

Odlikovan je bil z železnim križcem II. razreda za hrabro zadržanje pred sovražnikom Viljem Guček iz Trbovelj.

Z gugalnice je padel. 16-letni mesarski vajenec Maks Mahorič v Mariboru so je gugal na gugalnici, pri tem pa je imel nesrečo, da je padel in se hudo poškodoval na hrutu in glavi. V seniku je padla 70-letna navijačica Rozalija Brunčič iz k. Martina, občina Duplex, in si zlomila desno koleno.

Drava zahteva žrtve. V Ptujju je pod železniškim mostom utonila v Dravi 17-letna poselnikova hčerka Rozika Obranova iz

»Mičca«

32. »Dobro jutro! Kaj bi pa vi radi, teta Pepa,« je prihitela Marija na prag. Na licih so ji ležali sledovi prečute noči. »Poglej no! Saj si res venomer bolj bledična,« jo je pozdravila Pepa. »Ni dobro, da takole samuješ in ti le pes družino dela. Pa sem si mislila, da bi prišla k nam na grad gospodu nekaj sraje izvesti in kar bi bilo treba drugega sitnega dela opraviti. Roko imaš lažjo kot vsaka druga v vasi.«

Budine. Dekleni ni znala plavati. Truplo so našli precej niže od nesreče in ga pokopali v Ptujju. Blizu tam je utonil v Dravi tudi 16-letni slasičarski vajenec Milan Balčič. Najbrž ga je v vodi zadel kap. Njegovega trupla doslej še niso našli.

Padla sta na vzhodnem bojišču pionir Frane Fras s Pobrežja in desetenik Martin Zgank iz Velike Pirošice.

Iz Hrvaške

Novi hrvatski generali. S Poglavnikovo odredbo so napredovali za generale hrvatske vojske sledeči polkovniki: intendantski Kosta Bader, pehotni polkovniki: Perković pl. Aleksander, Pecek Franjo, Metzger Josip, Tomašević Ivan in Gustović Artur, topniška polkovnika Radi Emil in Prohaska Anton ter konjeniški polkovnik Čanić Matija.

Smrt Rudolfa Kunca. V Zagrebu je to dni umrl ravnatelj zavarovalne družbe »Croatia« Rudolf Kunc, oče operne pevice Zinke Kunčeve in profesorja Božidarja Kunca.

Molitve za mrl. Zagrebški nadškof dr. Stepinac je izdal okrožnico, s katero je v hrvatsko knjigo v vseh krogih močno dvignilo. Po leti knjigi ne seza samo inteligent, temveč tudi preprosto ljudstvo. Zato tudi ne uspevajo v Zagrebu smu številne stalne knjižarne, temveč tudi »potujoče knjižarne«, t. j. poulični prodajalci knjig.

Četrto kolo hrvatske državne loterije je prišlo 21. t. m.

Prihodnje leto namerava v NDH izdati poslastične znamke. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Imenovanje članov upravnega odbora. Hrvatski gospodarski minister je to dni imenoval člane upravnega odbora nove ustanovljene zajednice za sadje in vse proizvode iz sadja. Za predsednika upravnega odbora je imenovan Ahmed Mehmedagić, veletrgovec s sadjem v Brijuni.

Poziv na pripravljenost obrežne baterije Kraljeve mornarice

Lov na kite

Čemu pa sicer lovijo kite? In kako pridobivajo ribje olja, čigar pomanjkanje je občutno po vsem svetu?

Kot je znano, ni kit riba, ampak spada k sesalcem, ki živijo v vodah. Je več vrst kitov; najbolj je znan grönlandski kit, katerega tudi največ lovijo. Ta kit živi skoraj izključno v bližini severnega in južnega ledenega morja. Prej je živel tudi drugod, a z brezobzirnim lovom je bil prepoden.

Kite lovijo že dvanaest stolet. Od 8. do 16. stoletja so bili Baski najslavnejši kitolovci. A po odkritju Amerike so drzni pomorščaki odjadrili rajši v novi svet kot na Grönlandsko. Nadomestili so jih Nizozemci, nato Angleži in v drugi polovici 19. stoletja je bila USA na čelu vseh kitolovskih narodov. Ameriški kitolovci, ki je imel krog l. 1840 kar 735 ladij, je čez 30 let nato prenehal, ko je bila uvedena plinska razsvetljava. Cena ribjemu olju je neznansko padla, kitolov se ni več obnesel, razen tega pa so odkrili na zahodu izdatna ležišča zlata. Kdor je bil željan pustolovčin in je hotel brž obogateti, ni nič več lovil največjo žival sveta, ampak je šel na lov na najdražecnejšo kovino. Tudi slavni avstralski kitolovci so obrnili hrbet morskim velikonom in so skušali najti srečo v iskanju zlata.

Norveška kot kitolovska dežela

Ob tem času je stopila Norveška kot vodilna kitolovska država v ospredje. Najprej so začeli Norvežani loviti kite na obali severne Norveške, v fjordu Vanger. (Ta fjord je skoraj ob finski meji, blizu Petsama, ki so ga v poslednjem času tudi v vojnih poročilih večkrat imenovali.) Kmalu je bilo to območje polno sidrišč za kitolovke in kar 23 tvev se je pečalo s kitolovom. Čez nekaj letovskih sezij je začela kitom ta stvar presaditi in so se zatekli na jug, a norveški lovci so krenili za njimi. Delovali so v okolici Islande, pri Spicberghu, pri Färöerskih in Shetlandskih otokih. Od leta 1864 do 1904 so Norvežani nalovili 32.000 kitov in pridobili milijon sodov ribjega olja, kar je toliko kot 1,7 milijona stotov. Res da je to jako veliko, vendar bomo videli, kako brezpomembna je ta visoka številka sprito kasnejše proizvodnje, ko se je pridobivanje ribjega olja in kitolov popolnoma moderniziralo.

Antarktični kitolovi

Dozdevalo se je, ko da se bo norveški lov na kite prav tako nehal, kakor se je ameriški, avstralski itd. A Norvežani niso šli na lov za zlatom. Zmeraj so bili ribiči in niso hoteli opustiti kitolova. Ko so se kiti preselili drugam, so šli Norvežani za njimi. V začetku 20. stoletja so začeli Norvežani loviti v južnih prede-

lih morja. Tedaj so Norvežani pridobili med leti od 1905 do 1914, torej v 9 letih, skoraj dvakrat toliko ribjega olja kot prej v 40 letih. A dobili so tekmece. Od l. 1864 do 1904 je bil lov na kite stooostno v rokah Norvežanov. Nato so začele angleške, južnoafriške in druge družbe z norveškimi moštvom in norveškimi strokovnjaki loviti kite, kar je donosalo mnogo izkupčka. V novejšem času so se pri kitolovu iznebili norveški lovci vsakršnega nadzorstva glede na množino lova. Uvedli so take ladje, ki sliči pravi pravcati tovornici in so kar na odprtem morju razdelali živali, ondi spreminjali mast in loj in proizvajali kar na ladih ribje olje. Od tistega časa dalje se je lov na kite neizmerno povečal. Kakor smo že omenili, so prej v 40 letih pridobili milijon sodov ribjega olja. Leta 1925, ko je norveško kitolovstvo začelo pelagijski lov ali lov brez nadzorstva, je proizvodnja ribjega olja prekosila protivodno vseh prejšnjih 40 let. Novost, ki so jo uvedli Norvežani, so prevzeli tudi drugi kitolovski narodi. Vse družbe so zgradile moderne plavajoče topilnice, nikjer niso več lovili s harpunami, ampak s kitolovskimi topovi in vsak dan so nalovili po več ducatov kitov. Proizvodnja ribjega olja se je bolj in bolj večala, in ko je v seziji l. 1930—31 dosegla 3,7 milijona sodov, je nastal bankrot in dožvedalo se je, da bodo kiti za nekaj časa na varnem. V tem letu je bila Norveška še s 64 odstotki soudeležena pri proizvodnji olja. Prihodnje leto niso norveške družbe razposlale nobenih ladij več na lov. Niti enega lova se niso udeležili in ne enega soda olja proizvedle. Tako je stopila Anglija v ospredje in l. 1935 sta prišla še dva tekmeča — Panama in Japonska, a l. 1936 še Nemčija. Pri zadnjih dveh državah ni slo toliko za pridobivanje ribjega olja, ko za izboljšanje brezposelnosti. A to povečano udeleževanje pri lovu na kite je grozilo, da bodo kiti vsak čas iztrebljeni. Po dolgem posvetovanju so sklenili v lovu na kite nekakšen red, ki se po njem začneja sezija za kitolov 8. decembra, konča pa 7. marca. Po sedem ladij kitolovk skupaj je smelo imeti topilnico in lov na mlade in breje živali je bil prepovedan.

Vsa ta pravila pa so nastala v prvi vrsti zaradi cen za ribje olje in v varstvo kitov. Cene so se bile znižale od 18 funtov na 9 in so se le polagoma zvišale na 14—15 funtov. Pomisliti je treba, da požre ekspedicija na kite velikanske vsote, saj so ladje-topilnice do 20.000 tonske in deluje na njej po 400—700 ljudi po 6 mesecev dolgo. Ljudje so bili dobro plačani, saj je služba pri taki ekspediciji jako naporna in nevarna.

Kako lovijo kite

Moderna ladja topilnica je v spremstvu lovskega brodogovja odpelala konec septembra, na primer, iz norveške luke

Larvik. Odtoč je plulo norveško kitolovsko brodogovje, ki je bilo pred to vojno največje na svetu (170.000 tonsko), kakih 6—8 tednov, da je prislo v lovišče. O polnoči 8. decembra se je lov začel. Z razglednega stolpa kitolovk so prežali opazovalci, kje da se bo kit pojavil.

Največja slabost te živali je ta, da ni resnična riba, da torej ne more biti nemejeno pod vodo in mora na vsakih 20 minut priti po zrak. Ta sekunda, ko se pojavi na vodni gladini, postane za kita usodna. Opazovalec opazi orjaško truplo, bliskovito nagla mala ladja krene proti kitu, strelec, ki je skrit za topom, izstrelil na vrvi pritrjeno harpuno v kitov hrbet. Pod harpuno je razstrelilna snov, ki se razpoči v kitovem telesu, in če je bila žival zadeta na pravem mestu, je koj poginila. Na zeleni gladini nastane krvavordeč vodomet in v rdečih penah kmalu obleži orjaška žival nepremično. Lahko se pa zgodi, da harpuna sicer dobro tiči v kitu, a da je bila žival samo ranjena in bije od bolečin in strahu krog sebe in naglo išče zavetja v globini morja. Zdej mora kitolovska posadka z vso silo in vso prisrčnostjo in urnostjo tako ravnati, da vrv ni preveč napeta, a tudi da ne pride preblizu kita. Ogromna žival bi mogla s harpuno v hrbtu ladjo prevrniti. A ko mora ranjeni kit priti spet po zrak, dobi drugi strel, ki je navadno že smrtonosen. Potem vbrizga v mrtvi trup zraka, da more plavati na vodi, v hrbet mu zataknejo zastavico lovškega društva in pozneje ga z drugim plenom odvlečejo h glavni ladij, kjer pa ne čakajo dolgo na razdevanje kita. V mrtvem kitu se namreč jako naglo začne gniti, in če ga ne razmesarijo v 24 urah, je olje temne barve, kislin je vedno več in plen je manjvreden. Po nekem norveškem kitolovskem zakonu mora biti kit v 33 urah razdejan. Ribje olje pa lahko po več let stoji v sodu, ne da bi postalo slabše.

Delo na ladih topilnic

Kita zveličejo skozi velika »vrata« v ladjo in ga z žerjavom dvignejo na krov. Na »sečirskem krovu« delujejo veliki avtomatični noži in sekirice in ducate delavcev. Ko blisk so odstranili koža, mast, meso in kosti, in kot človek velike žage razžagajo kosti. Kit more tehtati po 50, 80, 100 in 120 tisoč kilogramov. Ujeli so že kite, ki so bili dolgi po 27—30 metrov; eden teh je imel 60.000 kilogramov mesa, 25.000 kg slanine in 22.000 kg kosti. Neki orjaški kit je imel 1226 kg teže klučka, srce je tehtalo 631 kg, jetra 935 kilogramov, a jezik z goltancem vjet je tehtal toliko kot slon — in sicer malenkost 3158 kg. Omenimo še, da tehta kit — novorojenček 2000 kg; čez 7 mesecev je 16 metrov dolg in tehta 23.000 kg, in se torej dojenček vsak dan zredi za 100 kilogramov!

Topilnica lahko predela kita — če so delavci spretni — v ¼ ure. Največja topilnica lahko predela na dan 30.000 ton surovin in napolni v 24 urah 30.000 sodov (to je 500 ton) z ribjim oljem. V resnici pa niso tako delovali, ker so se bali, da bodo cene preveč padle. Že med vojno se je zgodilo, da so Angleži pokupili vso norveško proizvodnjo, 909.000 sodov, in so plačali sod po 8 funtov.

Sicer pa...

Čemu potrebujemo to olje in zakaj lovimo te 100.000 kilogramske živali?

Kit daje važne surovine za proizvodnjo mila, za strojenje kože, za razsvetlavo. Iz prenarajenega ribjega olja se morejo proizvajati maslače brez vonja za uporabljanje pri margarinah itd. Celo vrsto medicinskih pripravkov narejajo iz tebe olja. Tu omenimo le olje iz jeter — ribje olje, čigar vonj in okus je znan pač slehernemu otroku. Tudi kitovo meso predelajo, da je izborna delikatesa, in iz kosti delajo ribjo kost. Glicerini tudi izhaja iz kitovega olja. Kakor vidimo daje lov na kite jako važne in za vojno izredno potrebne surovine in izgotovljene pripravke.

Toda reči moramo, da bi dajal vse to lov na kite, zakaj, od leta 1940 dalje nihče več ne lovi kitov. Dokler traja vojna, se kiti veselijo. Zaloge ribjega olja so zdaj izčrpane in ne bodo prej napolnjene ko po vojni.

V vsako hišo »Slovence«!

Poiskali so si zavetje pod streho zapuščenega hleva, ki se je stiskal k zidancici bogatega kočevskega trgovca. Bliski so slepili oči, grom je stresal ozračje in zemljo, veter je tulil in dež je šumel.

»Janko, se je pohvalno pošalila mati, sti si nisi izbral pravega poklica. Moral bi biti kmet, ne pa profesor.«

»Morebiti bi bilo res bolje,« je rekel, potem pa se je nasmehnil: »Sta mislila, da sem šel vasovat, ko me ni bilo na skednju, a? Spati nisem mogel, od sparine ni bilo moči dihati pod slannato streho, koračil sem na vrt in videl, kako se nevarno oblaci — pa hajd na košenico!«

»O bom povedala Mojci, ko pride zdaj prvič k nam,« je sklenila Tina. Janko ni nič odgovoril in mati se je zamislila. Bilo ji je jasno, da med sinom in Mojco ni več takó, kot je bilo o vuzmu. Kaj se je zgodilo? Mislija je in mislija, a za nobeno misel se ni odločila. Čas bo že razčistil, kar je nejasnega, se je zatožila. Bodi, kakor Bog hoče!

Nevihsta se je počasi pomikala proti Hrvaškemu. Iz zemlje je močno zašumelo po vlagi in poživilni rasti. Veter je pojmal in drevje se je umirjalo. Nad hribom se je pričelo svetlikati.

Petrušičevi so se vračali domov, medtem ko je daleč zadaj za Kolpo zamiralo grmenje in je le še bliskavica trepetala na obzorju, ko da bi se bil kdo poigraval z veliko žepno sve-

Po smrti bolgarskega kralja

V Sofiji, 29. avgusta. — Ko je preminul bolgarski kralj Boris III., so oklicali za novega kralja šestletnega prestolonaslednika Simeona II. Po razglasu bolgarskega ministrskega predsednika Filova je prevzel ministrski svet regentstvo. Bolgarska ustava določa za priliko mladoletnosti novega kralja regentstvo, ki sestoji iz treh članov. Kdo bo regent v Bolgariji? To vprašanje se bo izluščilo iz novega političnega stanja, ki je vanj Bolgarija tako nenadoma zašla. Ustava določa, da mora bolgarski narod za priliko imenovanja regenta izvoliti veliko sobranje. Obstoječe sobranje, bolgarska poslanska zbornica, je v normalnih časih sestavljeno iz 160 članov. V velikem sobranju bi se število poslancev podvojilo. Ko je izvoljeno veliko sobranje, je moči tri regente izbrati le iz posebnih, po ustavi natančno določenih krogov

oseb. Po členu 29. bolgarske ustave morajo biti člani regentstva: ministrski predsednik in ministri kakor tudi člani najvišjega sodišča. Sorodniki kraljevske hiše in osebe duhovskega stanu ne morejo prevzeti regentstva. V 32. členu ustave je dalje določeno, da prevzame vzgojo mladoletnega carja in upravo posestev kraljice-vdova in varuhi. Varuhe določi ministrski svet sporazumno s kraljico. Člani regentstva ne smejo biti hkrati tudi varuhi mladoletnega kralja. V bolgarski ustavi so pa za primer novega regentstva tudi še druga določila. Po 28. členu ustave more kralj še, ko je živ, imenovati tri regente, ki jih mora nato potrditi veliko sobranje. Ni znano, ali je bilo vprašanje regentstva urejeno v tej obliki. Novo regentstvo mora biti po ustavi urejeno v enem mesecu. (»Neues Wiener Tagblatt«)

— II —

TISK - KNJIGA - ČASOPIS

Vseposod — doma ali drugod — naletno na eno in isto dobro — na tisk. Kako neznamenit in brezpomemben je človek od prvih šolskih let do poslednjega diha življenjske dobe — brez tiskane besede! Vedno in povsod ga spremljata — knjiga in časopis. Kakor moramo skrbeti za svoje telo, ko mu nudimo dovolj in zadostne hrane, da ne opeša, tako živo pogreša približka tudi naš duh. Kadar ocenimo kulturno višino kakega naroda, tedaj se po navadi sklicujemo na najmanjše število njegove nepismenosti.

Knjiga daje vsej dozorevali mladini osnovna navodila za njen napredek in nadaljnji razvoj. Knjiga drami ter oplaja mladež in starejšo v znanju in vedi, jim bistri razum, jih razveseljuje, tolaži in kratkočasi, jim dovaja novega razuma, jih kliče k redu in disciplini, pa tudi zaslužno biča, da človek ne bi krenil na stranpota. Časopisje služi povprečnemu zemljanu kot nekaj vsakdanjega. Odpira mu pogled okrog domačega okolja in ga popelje v daljine in neznane kraje, ko ga spremlja in uva v razne zanimive novosti dandanašnje dobe, da mu ne uide niti najmanjša stvarca. Radovednost, ki je dana več ali manj slehernemu izmed nas, in neugasljiva žeja po novih duševnih pridobitvah nas venomer silita, da stikamo za nadaljnimi viri, dokler se nam na stežaj ne odpro v človeška srca vrata, ki pa se zapirajo tako tesno, da se pozneje le težko še kdaj zapro.

Johannes Gutenberg — iznajditelj črk

Ves kulturni svet bi moral prav za prav kar najdoslejše proslaviti njegov izredni jubilej, toda sprito današnjih dogodkov je šla mimo nas razen v Nemčiji malo opažena petstoletnica, odkar je veliki mojster Johannes Gutenberg, ki se je rodil l. 1397 v Strassburgu, položil tiskarski umetnosti osnovne temelje. O Gutenbergovi mladosti je znano prav malo. V zgodovini se omenja šele ob času, ko je stopil s svojo iznajdbo prvič na plan, kar se je zgodilo v letih 1440 do 1450 v mestu Mainz (Nemčiji), od koder se je njegova iznajdba širila v Köln, nato v Strassbourg in pozneje v Venecijo.

Kakor moramo uvrščati ogromen pomen tiskarstva med največje kulturne pridobitve poznějšíh stoletij, tako ostane za vse čase moč tiska neizpodbitna, ker je velika sila, ki po časopisju ustvarja in širi ideje ter posega v vsa življenjska področja. O tem se lahko uverja vsak, kdor čita časopisje in zasleduje svetovne dogodke. Vsakdo se more naprej sam na sebi pripricati o tej veliki sili in se zave, da je ena izmed največjih vplivov na posameznika in na družbo vprav vpliv te velike sile, ki se zove — tisk.

Reči smemo, da je časopisje žola za odrasle. Res je, da ideje gibljejo svet, resnica je pa tudi, da jih ustvarja časopisje. Že Napoleon je nazval tisk sedmo veliko silo. Dandanes je ta njegov izrek premalo točen, ker tisk ni več peta ali sedma velesila, pač pa gotovo edina velesila, kateri izpremembe in neprilike našega časa niso mogle škodovati ali pa ji izpodkopati njenih temeljev. Tisk je edina moč, ki mu ni izpodneslo tal omalovaževanje etičnih ter materialnih dob-

rin in načel našega časa, nasprotno mu še ojačilo napredek, ugled in veličino. Neki ugleden novinar je prav dobro označil moč tiska, ko je dejal, da so se istinito dogajali samo oni svetovni dogodki, ki jih je omenjal tisk. Z onim pa, kar tisk dosledno ne prerešeta, se svet ne spoznava, ker se izgublja v kopici novih dogodkov.

Gutenbergov velikanski izum

Na prvi pogled je videti Gutenbergov izum s tehnične strani prav za prav preprost, a je vprav v tej enostavnosti ženalost njegova veličina, ki se ne zrcali toliko v tehniki, nego v izrednih posledicah. Z izumom tiskarskih črk se je življenje na vsem svetu spremenilo že v svojem temelju. Pred Gutenbergom so knjige samo prepisovali, za kar so potrebovali mnogo napora, potrpežljivosti in tudi precej časa. Prepis večjega rokopisa je zahteval mnogo mesecev vztrajnega dela. Da bi se izdal kak rokopis v sto ali tisočih izvodih, je bila skoraj drzna misel. Tako so bila mnoga dela prepisana samo v nekaterih primerkih, dočim jih je večina ostala le v enem samem izvodu. Sprito tega je svetovna znanost občutila neizmerno škodo, kajti mnoga dela so izginila, ali pa so se rokopisi porazgubili in so bili tu in tam zažgani ali celo iz malomarnosti uničeni. Vrh tega so prepisovalci večkrat napravljali velike pogreške in je bil prvotni rokopis potemtakem pomanjkljiv. Tako stanje se je pa takoj obrnilo, ko je Gutenberg izumil tiskarske črke. Šele tedaj so mogli vsak rokopis ne samo brzo, temveč tudi po poljubnosti in potrebi izdati v velikem številu primerkov, ki so bili povsem enaki in vsakomur pristopni. S tem se je tudi prodajna cena knjig občutno znižala. Učinek je bil težko ogromen in nepregleden, saj je bilo mogoče mnoga znanstvena vprašanja tako očuvati za vse čase in jih ohraniti bodočim pokolenjem.

Tiskarstvo osvaja svet...

Johannes Gutenberg je svoj dragoceni uspeh z izumom tiskarstva nesebično poklonil vsemu svetu in s tem vsem ljudem nudil neprecenljivo darilo. Za svoje delo je žrtvoval vse svoje življenje, svojo stanovsko korist, svoje imetje, a tudi najdražje — svoje oči brez vsakršnega stvarnega dobička za svoje težko življenje. V poslednjih letih je bil Gutenberg prepuščen na milost in nemilost svojim gospodarjem, ki so ga do njegove smrti hranili in ga oblačili. Na kraju svojega življenja je mogel ta neutrudljivi in izčrpani človek vendarle doživeti veliko srečo, največjo, ki jo more doživeti kot izumitelj: Gutenberg je doživel in spoznal, kako ves svet osvaja njegov izum.

(Ob zlatem jubileju svojega grafičnega udejstvovanja [1893 — 2. IX. — 1943] posvetil velikemu mojstru Gutenbergu njegov vneti častilec Iv. Pr. L.)

Platina na Španskem

V pokrajini Cáceres, blizu portugalske meje, so odkrili najdišča platine, ki sicer niso jako izdatna, vendar se bo izplačalo kopanje rude z vsebino platine.

pod njenega peresa. Nato je pretrgal beli ovoj, počakal, da se pomiri, potem pa je razgrnil papir... velik pisemski papir, kjer so bile napisane štiri vrstice:

»Tvoje vedenje, Janko, je upravičilo bojazen, ki sem jo čutila ves čas najinega prijateljstva. Porušilo se je nekaj, kar je težko popraviti. Jaz mirno sprejemam kazen za preveliko zupanje, nočem ji ubežati.

Mojca.«

Janko se je naslonil na mizo, se brezizrazno zagledal skozi okno, stisnil usta in priprl oči. V strašnem molku je čutil samo, kako mu v preih utriplje srce v navalu krvi.

Mojca, ali je to konec?

Ob tem vprašanju je čutil, kako se ziblje svet pod njim, kako se majejo stene okoli njega.

Nenadno pa — kakor sonce zažari izza črnega oblaka — je bil spet ves Janko Petrušič, trezen, ponosen in tlmast.

Ali je to volja do življenja, Mojca? Ta sanjavo, ki vodi v mrak in v smrt? Ali je to krščanski pogum, s kakršnim mora človek težiti k popolnosti? Mojca, zakaj si napisala te besede?

Illadno se je ozrl na razpelo in po svetih podobah, strašen gnev je prišel v njegovo srce. Nato je onemoglo sedel in oči so mu ko mrtve obvisle na Markovem vabilu.

»Glej, prihajam, o Bog, da izvršim Tvojo voljo.«

MOLITEV — NA GORI

18

Vinko Beličič

Novela

»Okoli polnoči pa so se izza Svetega Františka pričeli zgrinjati mrenasti oblaki in nagašati zvezde drugo za drugo. Včas se je lahno zablislo in nato je bilo komaj čuti grmenje nekje daleč za hribi.

Mati Petrušička se je v snu obrnila na drugo stran, mimogrede na pol odprla oči in prav takrat se je posvetilo. Prislunhnila je, res — čula je grom. Brez pomišljanja je vstala in zbudila Lino:

»Slišiš, grmi, naše seno je pa vse širno!«

Hi se je v trenutku predramila. »Janko!« je mati polglasno klicala pri skednju. »Janko, zbudi se! Pojdi, Tina, in ga zbudi, reži tako trdno spile«

Bliski so postajali svetlejši in grmenje je prehajalo v zamolklo treskanje.

»Ni ga na skednju, mama!« je vzkliknila Tina. »Ležišče je prazno.«

»Kje pa je, za božjo voljo?« je zajecjajala mati in sklenila roke. »Janko! Janko!«

Nato je vzela grablje in pohitela za hčerjo proti košenici, zakaj nevihta se je naglo bližala. Bliskalo se je v kratkih presledkih in grmljavina je bila vedno bolj rezka. S kolovoza je

bilo čuti spodbudne klice in škripanje koles. Bliski so osvetljevali vso bližnjo in daljno pokrajino.

Tina in mati sta hiteli, da jima je pohajala sapa. Zasopli sta se ustavili na dolenjem koncu košenice. Prav tedaj se je ostro zablislo. Nemalo se je mati začudila, ko je videla, da je polovica sena že v visokih lovnicah, medtem ko na gornjem koncu nekdo v beli srcaji urno znaša seno skup.

»Janko!« je zaklicala mati, Tina pa je močnejše ponovila klic.

»Hej! Grabita spodaj, jaz bom tu že opravil!« je zavpil z vrha.

Ozračje je trepetalo v bliskovici. Iz bukovja pod Svetim Križem je prihajal hud veter, ki ga je naznanjalo vedno glasnejše bučanje. Mati in Tina sta hiteli grabiti. Nista se utegnili križati, tako se jima je mudilo.

Po pobočju je prišel k Janku, ves moker od znoja, vzel materi grablje in metal grablje lovcem na vrh.

Zagrmelo je zvenče, ko da bi bil nekdo silno udaril po suhem, votlem deblu. V hrib je planil hud veter in padle so prve težke kaplje.

»Namočilo nas bo,« je zavpil Janko, »a glavno je, da smo pri koncu. Bomo že skočili kam pod — «

Blisk in tresk sta mu zaprla usta.